

## **ПРОБЛЕМАТИКА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ**

Дотримання міжнародно-правових стандартів у сфері захисту прав дітей є одним з основних завдань соціальної та правової держави. Україна, як учасник міжнародної європейської спільноти, взяла на себе зобов'язання щодо дотримання прав дитини з урахуванням міжнародних вимог, а також щодо вдосконалення та розвитку нормативно-правової бази. Зокрема, останнє має здійснюватися не лише шляхом імплементації норм міжнародного права та міжнародних механізмів захисту прав дітей, а також шляхом прийняття відповідних вітчизняних норм права, які поглиблюють захист прав дітей на рівні держави, адже саме такий підхід спрямований на удосконалення системи контролю за дотриманням чинного законодавства у сфері охорони дитинства, у тому числі і модернізацію інституцій соціально-правового захисту дітей. Відтак, дослідження міжнародно-правового захисту прав дітей, є безумовно актуальним на сучасному етапі розвитку нашої держави.

Нещодавно, 20 листопада 2021 року, відзначалося 32 роки з дня прийняття Конвенції про права дитини, що була розроблена Генеральною асамблеєю ООН, яка проголошує основоположні права дітей, а також визнає право дитини на захист та зобов'язує держав-учасниць створювати для цього відповідне законодавче підґрунтя [1]. Відтак, піклуючись про захист і охорону прав дитини, держава повинна не тільки дбати про належну систему їх реалізації, але й відповідним чином забезпечувати використання дієвих правових механізмів.

Окрім цього, для регулювання захисту прав дітей має важливе значення Женевська декларація 1948 року. Так, вона встановлює для держав необхідність створення таких умов, які будуть забезпечувати ефективний розвиток та формування дитини, а також право дитини на отримання освіти, вихо-

вання у сім'ї та захист у разі порушення її прав [2]. У свою чергу Загальна декларація прав людини 1948 року підкреслює, що захист прав та охоронюваних законом інтересів дітей є першочерговим завданням соціальної і правової держави, яка покликана гарантувати належні права дітям та забезпечити їх відповідну охорону та захист [3]. Так, у Декларації спеціально наголошується, що будь-якій дитині, незалежно від походження, расової та національної належності повинно бути забезпечено відповідний соціальний і правовий захист, а також забезпечені всі умови та можливості, що давали б їй право розвиватися як фізично, так і розумово та духовно. Також важливе значення має те, що у соціальному плані задекларовані норми про формування таких умов, які б були адекватними для здорової та нормальної життєдіяльності кожної дитини, а також гарантували б їй свободу волі та гідність. Звичайно, що саме дитина в державі має бути першочергово тим, хто одержує захист і допомогу, вона повинна відчувати захищеність від поганого ставлення до неї, у тому числі особливо від застосування сили та фізичної, моральної експлуатації.

Враховуючи вищевикладені міжнародні норми, зазначимо, що права дитини – це чітка система правових можливостей, які їй є необхідними для комплексного та цілісного становлення та розвитку, здобуття освіти та набуття усього комплексу конституційних прав та свобод. Важливо відзначити, що система прав дитини є складовою прав людини, адже будь-які права людини починаються саме з прав дитини, а відтак мова йде про можливості, тобто певні свободи дитини, які необхідні для її існування, виховання, розвитку та життя, тому багаточисленні права дитини збігаються з правами людини. Відтак, за міжнародними нормами кожна дитина з самого народження має право на ім'я та громадянство, протягом свого життя має право на належний рівень життя, який буде достатнім для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного та соціального розвитку. Особливе значення має право будь-якої дитини на вільне висловлювання власних поглядів та думок, формування особистих висновків, розвиток суспільної і соціальної позиції, а також на отримання інформації,

що відповідає її віку. Особливе значення також має задеклароване міжнародно-правове право дитини на свободу, особисту недоторканність та захист честі та гідності.

У зв'язку з цим, важливою для нашої держави діяльністю за останні роки у сфері охорони та захисту дітей з урахуванням міжнародно-правового регулювання є покращення вітчизняного законодавства у цьому напрямку, зокрема посилення гарантій захисту прав дітей як на рівні Конституції України, так і Закону України «Про охорону дитинства» та інших нормативних актів, чим підсилиться роль та значення ратифікованих Україною ряду Конвенцій, які є дуже важливими для нашої держави, адже закладають не лише основоположні стандарти з метою здійснення прав і свобод дитини, а й їх відновлення у випадку порушення та складають надійний механізм міжнародного захисту прав дитини.

Також важливе значення для реалізації міжнародних стандартів захисту прав дітей має робота міждержавних органів і організацій, неурядових правозахисних організацій, зокрема слід відзначити важливість реалізації міжнародних стандартів у своїй роботі Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, Європейською мережею омбудсменів з прав дітей. Роль цих організацій складно переоцінити, адже кожній державі потрібні незалежні правозахисні установи, які б відповідали б за забезпечення та захист прав дітей та ефективно втілювали б їх у життя.

Таким чином, проблематика міжнародно-правового регулювання захисту прав дітей є досить глибокою та охоплює не лише ратифікацію чи визнання міжнародних стандартів, але й системну, ґрунтовну працю спеціальних інституцій та установ, завдання яких полягає у якнайкращому забезпеченні інтересів дитини.

#### *Джерела:*

1. Конвенція про права дитини 1989 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_021#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text)
2. Женевська декларація про права дитини 1948 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/990\\_001#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/990_001#Text)

3. Загальна декларація прав людини 1948 р. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_015#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text)

*Науковий керівний – к.ю.н., доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія», доцент Белозубова О. О.*

***Кузьма Вікторія Юріївна***

*к.ю.н., доцент кафедри міжнародного права  
Львівського національного університету імені Івана Франка*

## **ДИПЛОМАТИЧНИЙ ТА КОНСУЛЬСЬКИЙ ЗАХИСТ ЯК ФОРМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ЗА КОРДОНОМ**

Значні порушення прав людини протягом останніх десятиліть не змогли залишитись без уваги всього міжнародного співтовариства. Цілком слушною є думка Н. А. Зелінської, що «випробувавши неймовірні жахи й колосальні трагедії двох світових воєн, людство усвідомило необхідність юридичного закріплення концепції прав людини і вироблення механізмів захисту цих прав на національному та міжнародних рівнях» [1, с. 8]. Інтенсифікація міжнародних відносин, активізація співробітництва між державами призвела до появи значної кількості міжнародно-правових норм та процедур забезпечення дотримання прав людини починаючи з другої половини ХХ ст. Відповідно, з того часу відбувся значний поштовх для їх закріплення як на світовому, так і на регіональному рівнях та вироблення відповідних форм їх захисту.

Одним з найголовніших досягнень сучасного міжнародного права є створення міжнародної системи гарантій дотримання прав людини, яка ґрунтується на загальновизнаних принципах, що найшли своє закріплення в цілому ряді міжнародних договорів як універсального, так і регіонального характеру та на роботі системи міжнародних органів, наділених контрольними повноваженнями за дотриманням визначених прав [2, с. 12].